

Momente și schițe din actualitatea literară

■ *Trei festivaluri într-unul.* În perioada 29-31 mai, au avut loc Zilele poeziei în Olt, în fapt trei festivaluri poetice: „Ion Minulescu” la Slatina, „Virgil Carianopol” la Caracal și „Virgil Mazilescu” la Corabia. Lansări de cărți (printre altele o ediție a operelor complete ale lui Virgil

Stoiciu. Gazdă a manifestărilor a fost Paul Matiu, directorul Bibliotecii Județene Olt.

■ În *Familia*, nr. 4/2013, Gheorghe Grigurcu despre prietenie, sceptic, ca orice spirit superior: „Moment negru: prietenia e necesară doar pentru a fi trădată”.

■ În perioada 15-18 mai, la Băile Herculane, au avut loc Colocviile internaționale „Reflex”. Tema de anul acesta propusă de poetul Octavian Doclin, gazda manifestărilor, a fost despre roman. Câteva zeci de prozatori și critici literari au dezbătut timp de două zile, apoi au și citit proză. Dar, a fost o seară rezervată și poezilor. Printre participanți: Gheorghe Schwartz, Vasile Dan, Gheorghe Mocuța și Ioan Matiuț (din Arad), Ion Marin Almăjan, Viorel Marineasa, Lucian Alexiu, Mircea Pora, Gheorghe Secheșan, Alexandru Ruja, Titu Suciș (din Timișoara), reșitenii lui Doclin: Nicolae Sârbu, Gheorghe Jurma, Titus Crișciuc, Gheorghe Zinescu, iar din Satu Mare Vasile Mic, Aurel Pop și Vasile Moiş... Apoi, decanul Toma George Maiorescu, iar din Serbia poetul Adam Puslojici.

■ În revista *Nord literar*, nr. 5(120), mai 2013, Gheorghe Pârja publică un interviu cu Eugen Simion care tocmai a împlinit 80 de ani. Reținem evocarea unei întâlniri a cunoscutului critic cu scriitorul și monahul Niocolae Steinhardt, o mărturie despre caracterul omului și autorului *Jurnalului fericirii*: „Am plecat cu Steinhardt și pe drum eu i-am pus câteva întrebări. Una dintre aceste întrebări privea dacă confirmă ceea ce Marin Preda scrie în *Cel mai*

iubit dintre pământeni. Un deținut politic evreu, care îngrijește pe un muribund, fost legionar, abandonat, el îl îngrijește cu un devotament extraordinar. Când iese din agonia lui, se uită la salvator și-i spune un lucru scârbos și violent. Îi spune ceva de genul: te urăsc, jidane! Pentru mine era inexplicabil acest lucru. El a confirmat că așa s-a întâmplat. Mi-a mai spus: eu fiind creștin, am căutat să-l iubesc pe acest om. Mi s-a părut incredibil. A doua întrebare: dacă este adevărat că el a intrat în pușcărie pentru că nu a vrut să-i trădeze pe Vasile Voiculescu, Noica și Dinu Pillat. În timp ce un alt scriitor român - acum pot să-i spun și numele, Constantin Toiu - a acceptat să fie martor al acuzării. Prozatorul a fost apoi promovată, a fost vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. Steinhardt mi-a confirmat acest lucru și mi-a povestit cum s-a întâmplat. Istoria orală care circula și pe care și el o povestește în *Jurnalul fericirii* se confirmă. Mi s-a părut un lucru extraordinar și de aceea am o admirație nemaipomenită față de el. A fost un om curat, un om care a trecut prin infern, fără să trădeze în niciun fel”.

■ Tot în nord, dar mai spre vest, o altă revistă a ajuns la un număr rotund: 100. Este vorba de *Caiete Silvane*, cu poetul Daniel Săuca redactorșef. O revistă care știe să pună alături, în echilibru, scriitori importanți din țară cu condeie din zonă care oglindesc cultura și tradițiile și personalitățile istorice ale Sălajului. Le spunem de pe Argeș La mulți ani! gazetei și redactorilor deopotrivă.

D.A.D.

Mazilescu realizată de Gabriel Nedelea la Editura Aius din Craiova!), recitaluri poetice (unul al actorului Emil Boroghina), vizitarea unor muzee, mănăstiri și cetăți romane... Un juriu format din Gheorghe Grigurcu (președinte), Paul Aretzu, Mircea Bârsilă și Dumitru Augustin Doman a acordat premiul „Ion Minulescu” poetei Ofelia Prodan, premiul de debut „Virgil Carianopol” Simonei Dumitrache și marele premiu „Virgil Mazilescu” poetului Liviu Ioan

Florian Silișteanu

Din cana cu păsări cântec de manea despre țara mea

și-a ieșit la vorbitor unul ce avea pistol avea apă ruginită și pe gât urmă șoptită de-ascuțitul dinților de teama părinților avea dușumea sub limbă părul scurt umerii lați și păduchii împăiați avea gâtul tatuat cu fieri vechi de împrumut gura mă-tii să și-o mut de verde de împărat dincolo de vechiul sat în care stătea rumânu așteptând să curgă prunu când a țuică mămăliga când a benzină mașia foaie verde de manea am strigat la țara mea

apoi se aude cum se-mpute la ghișeu știrea zilei

și-a plecat la vorbitor unul parcă muritor ce avea scobarul verde și bea apă ruginită din fântâna ta șoptită de unde sorbeau odată apă caii din găleată de unde mureau cu rândul numai oamenii curați de dincolo de șapte frați toți cu gâtul tatuat până dincolo de sat că gâtul românului e dunga parfumului că parfumul mortului e pantoful viului și că toată roata asta e oglinda e bănuțul e culcușul numelui din distanța prunului

apoi se dă cu sfântul busuioc până spre umeri

de la vorbitor sosește cel cu apa lui șoptită ce spre gât e -mbrobodită pune șalul la uscat și rugina pe coroană sărumâna țară mamă

4 iunie 2013 în Belgia la Charleroi

Ilorian Păunoiu - Poetul pe care Dumnezeu l-a învățat poezia

Trupul lui e inert - o colivie a unui suflet mare, sensibil și bun în care încapă întreg universul cu libertatea și unduirile lui. El coboară din obârșiile îngerești și posedă elanul, efervescența și grația cuvintelor pe care le face să cânte, să zboare, să danseze; le învață ce e iubirea fără de care existența nu are logică. Numele volumelor sale sugerează legătura cu lumea exterioară prin strigăt, prin joc, prin muzică: *Strigarea numelui*, versuri, Editura Almarom, Rm. Vâlcea, 1998; *Jocul secundeii*, versuri, Editura Conphys, Rm. Vâlcea 1999; *Scrisori către aproapele, eseuri creștine*, Editura Adriano, Rm. Vâlcea, 2000; *Banchetul reginelor*, versuri, Editura Conphys, Rm. Vâlcea 2002; *Arheologie sensibilă*, versuri, Editura Fundației ALFA, Cluj-Napoca, 2002; *Simfonie pentru spadă și crin*, versuri, Editura Conphys, Rm. Vâlcea, 2005; *Cântarea Cântărilor*, parafrază modernă în versuri, Editura Perpessicius, București, 2008; *Poezie, logodnica mea!*, versuri, Editura Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011.

A venit la Casa cu Greieri, din satul meu vâlcean, adus în spate de un bun companion și m-a încărcat de mirare și de emoție. Nimic nu e mișcare în trupul său decât degetele de la mâna stângă cu care, într-o anumită poziție, schimbă filele cărților în timpul ceasurilor lungi de lectură. Până la 20 de ani a fost bine, însă de aici nu i s-a mai dat mult de trăit. S-a rugat adânc lui Dumnezeu, Celui care i-a dăruit visarea, Celui care i-a dăruit rostirea: „Doamne, la mine / Ai mai venit / În străvechime, / Dar n-am știut / Și am căzut / Rob pe pământ. / De-atunci aștept / Tainic cuvânt!”. Și Dumnezeu i-a dăruit zile și l-a învățat poezia, căci sunt poeți pe care dacă Domnul nu-i învață poezia, în zadar se ostenesc. El posedă acea armonie în care cuvântul tainic și sfânt ia formă de pasăre, de copac, de izvor ori de înger.

Acesta e demersul discursului său poetic!

Ilorian Păunoiu este un neobosit călător prin spațiu. El se află în căutare veșnică. El caută omul care să-l ducă la Lacul Vitezda, să-l vindece, el caută iubirea sacralizată, iubirea îndurătoare, care să-i tămăduiască trupul inert. Așteaptă îndemnul „i-ați patul tău și umbra!”, iar dacă nu sosește omul, poetul zboară cu puteri sufletești nebănuite și devine miticul zeu care tot ce atinge se transformă în vers și în sunet. Ilorian își cântă poemele recuperând starea de fericire și de extaz, muzica lui jucând un rol important în actul creator.

Cărțile sale, multe dictate, dau strigăt unei poezii rupte din raiul folcloric, păstrând un sentiment al naturii într-o contopire cu sufletul său sensibil: „Tu ești o frunză / Și eu un ram / Tu ești o luntre / Și eu un lac / Tu ești un chip / Eu sunt un voal / Și tot așa / În zarea ta / Mă scald, iubito!”

Existența lui Ilorian Păunoiu s-a concretizat în poezie. Dumnezeu l-a învățat poezia care a devenit un mod de a vieții pentru poetul care crede în dănuirea creației. Foarte elaborată poezia sa ține de geografia spirituală a sufletului, de spațiul său vital, de universul viu al naturii în permanentă strălucire, în continuă zbatere. Sufletul îi este iubire și hrană: *Mă dați de mâncare la uliți / Mă dați de splendoare la zei / Sunt omul ce merge pe sulii / Pe ore, pe nuferii grei. (De mâncare...)* *Poezie, logodnica mea*, din volumul cu același nume,

este o artă poetică în care, asemeni lui Al. Philippide, închizând în învelișul ei sonor virtuțile cuvântului revelator, eroul liric își celebrează logodna: *Mi-e dor de tine, poezie / Iubita mea de-nsingurare / Ca de-o departe fericire / De-o reinventată zare. // Tu mi-ai dat stările de bine / Și grația mi-o dai mereu / Prietenă ce nu trădează / Prietena lui Dumnezeu.*

Discursul liric al lui Ilorian Păunoiu este deschis către mitologie, către spațiul universal al temelor existențiale, iar strigătul lui de viață este încărcat de încredere în cerul și în pământul bun, dar mai ales în marele Demiurg.

Valeriu Anania intuiește cu arta sa de cunoscător al sufletelor și al culturii, în Ilorian Păunoiu, un **straniu poet al pathosului creator al tainelor și suferințelor omenești. Atenția asupra talentului său, iluminat de o boală grea - spune marele scriitor - mi-a fost atrasă și de faptul că a fost prezentat și recenzat atât de critici și scriitori consacrați, laici, cât și de gânditori și scriitori teologi. Scrisorile către aproapele (introducere în agapologie), carte din anul 2002, relevă în Ilorian Păunoiu și un eseist religios. Făptură înțeleaptă a trudei smerite, el trăiește înlăuntrul unei suferințe, ce este o situație - limită, instrument al intervenției divine, care-l mântuie prin darul scrisului, al creației. Ilorian Păunoiu merită prețuirea contemporanilor.**

ELISAVETA NOVAC

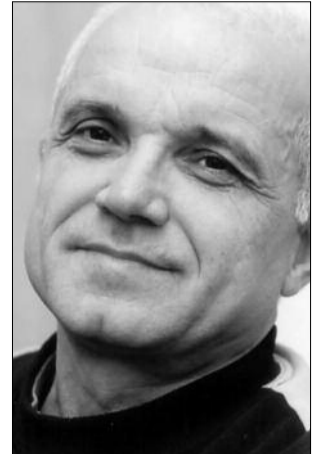
Masonii care ne condamnă

Am conștientizat zilele trecute că nevinovata francmasonerie taie și spânzură „conform legii” în România, interpretându-se legea după interese de gașcă elitistă. E prima oară când se dă de gol, oficial, că magistrații (procurori și judecători) sunt masoni – și mi se pare a fi un dezastru moral că românii de rând stau la cheremul unei structuri exclusiviste, cu reguli numai de ea știute, impuse de regulamente ale unor „rituri acceptate, loje, clase și grade” restrictive, „obediente”, oportuniste. Ne mirăm că Justiția în România (pusă sub monitorizarea Uniunii Europene, cum nu mai e cu alte state, în afara Bulgariei) e structural viciată, necredibilă, pusă să împartă dreptatea după criterii politice sau de clan „regular” străin. Citeam pe Wikipedia că în România există mai multe obediențe masonice: *Marea Lojă Națională Română „1880”, Marele Orient de Rit Scoțian Antic și Acceptat din România, Marea Lojă Națională a României, Marea Lojă Națională din România, Marea Lojă a României, Marea Lojă Națională Unită din România, Marea Lojă Simbolică Română, Marea Lojă Regulară a României, Marele Ordin Feminin Român, Marea Lojă Feminină a României, Marele Orient al României, Dreptul Uman din România, Marea Lojă a Transilvaniei. În 2009 sunt aproximativ 7500 francmasoni în România, dintre care 7000 „regulari” (obediențele inițial anglo-saxone ale Marilor Loji naționale) și 500 „liberali” (obediențele franceze ale Marelui Orient și a Dreptului Uman). Pe lângă și printre acestea, există cercuri mai restrânse („gradele superioare”) care își inițiază membrii în cunoașterea mai profundă a simbolisticii și a istoriei esoterice și spirituale a omenirii. Lucrurile nu stau azi tocmai așa, masonii sunt cu mult mai numeroși – numai o lojă are 1.000 de membri, îl citez pe Tudorel Nițulescu: Din data de 7 mai 2010 sunt Mare Maestru al Marii Loji Naționale a*

României, fiind ales prin vot secret și democrat de cei 1.000 de membri ai lojii, dintre care aproape 500 sunt maeștri. Marea Lojă Națională a României este recunoscută oficial de Marea Lojă a Franței și este membră fondatoare a Marii Loji Unite a Europei (GLUDE). Iată și știrea care m-a alarmat pe mine, fiind vorba de Justiție, de un organism crucial al statului care te poate priva de libertate fiindcă așa sunt comandamentele interne masonice, la o adică, la adresa ta, fiindcă deranjezi:

Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a stabilit că judecătorii și procurorii pot să facă parte din organizațiile masonice. Hotărârea a fost luată cu majoritate de voturi. Decizia care permite magistraților să facă parte din masonerie a fost luată în aprilie de Comisia numărul 2 din cadrul CSM (de Eficientizare a activității CSM și a instituțiilor coordonate, parteneriatul cu instituțiile interne și societatea civilă), informează Mediafax. Comisia a fost solicitată să emită un punct de vedere în acest sens de către Direcția legislație, documentare și contencios (DLDC), în urma sesizării făcute de un jurnalist. În urma dezbaterilor, comisia a hotărât că judecătorii și procurorii pot face parte dintr-o organizație masonică. “S-a exprimat și o opinie minoritară, în sensul că judecătorii și procurorii nu pot face parte din nicio organizație masonică”, se arată în minuta comisiei din 16 aprilie. O situație similară s-a înregistrat și în 2006, când Inspekția Judiciară a CSM a arătat că magistrații pot fi masoni. “Având în vedere obiectul, scopul și activitățile asociației francmasonice, constituită în România ca persoană juridică de drept privat, neguvernamentală, apolitică și fără scop patrimonial și dispozițiile articolului 11, alineatul 3, din Legea nr. 303/2004, conform căroră judecătorii și procurorii pot fi membri ai societăților științifice sau academice, precum și

ai oricăror persoane de drept privat, fără scop patrimonial, considerăm că apartenența unui judecător sau procuror la francmasonerie nu încalcă criteriile de menținere în magistratură”, se spunea în nota Inspekției Judiciare. Vi se pare floare la ureche? Mie mi se pare a fi extraordinar de grav (e un „abuz organizat”, condamnat după modelul „crimei organizate”) și cred că ar trebui pus piciorul în prag. Cu atât mai mult cu cât clasa politică (inclusiv cea aflată la putere; vicepreședintele PNL Sorin Frunzăverde, președinte al Consiliului Județean Caraș Severin, fost lider PDL, nu mai departe, când a fost deconspirat, a declarat, vă amintiți, în 19 martie 2013, că „sunt mason, e vorba de o organizație specifică lumii libere, dar nu primesc ordine de la nimeni” – chiar?) e infestată de masoni, toți banii publici stând la dispoziția ei! Voi avea ocazia să revin asupra acestui subiect legat de masoni – voi schimba direcția, temându-mă că și viața literară e viciată de masoni...

Liviu Ioan Stoiciu

Carte nouă

Un poet minimalist

La *Tracus Arte*, editură în vădită explozie de imagine, dar și de apariții profunde, publică, la sfârșitul lui 2012, Iulian Caragea volumul *Biciclistul sălbatic*. Poetul este ludic, savuros ludic: „Poți fi distrus us/numai în lipsă ipsă/Și sunt atâtea itea/spărturi turi/dinspre paradis is”. Parodic-jucăuș, Iulian Caragea se folosește de un limbaj special, de un melanj de limbă (post)modernă și grai regional, ca-n acest ultim drum al cheferistului: „merele de aur din livele/mătășos/au căzut//timpul meu a trecut//cu icnet sec de câine/zvârlit din vagon/ori ca luminile ierbii//cu scâncet verde//mă duce înspre moarte/dosarul cu șină/remember -/și totuși m-au îmbunat/luna aspră umidă și norii/și totuși m-a tăiat/(mergeam pe bicicletă/în timpul liber)/umbra nucilor/și totuși m-a trăit/cântul cucilor/și totuși nu m-a-nșfăcat/pliscul orii”. (DAD)

Iulian Caragea

Biciclistul sălbatic

Iuvenalie Ionașcu

Mai bine păcătoși decât corupți!

Corupția roade nu doar la rădăcina, ci însuși țesutul societății în care trăim, fără să ne dăm seama pe deplin de gravitatea acestui fapt. Toate instituțiile societății umane, fără vreo excepție, sunt mâncate de această tumoră, care ne-a devenit aproape familiară. Însă semnalele de alarmă sosesc, uneori în tonuri surprinzătoare, precum acela lansat de Jorge Mario Bergoglio: mai bine păcătoși, decât corupți!

“Am putea spune că păcatul se iartă, dar corupția nu poate fi iertată. Pentru simplul motiv că la rădăcina oricărei atitudini corupte stă o oboseală de transcendență: în fața lui Dumnezeu, care nu obosește să ierte, coruptul se postează arogant, autosuficient în expresia mântuirii sale: se obosește să ceară iertare”.

Păcatul poate fi iertat, dar corupția nu: de corupție trebuie să te vindeci, ca de un rău, ca de o molimă.

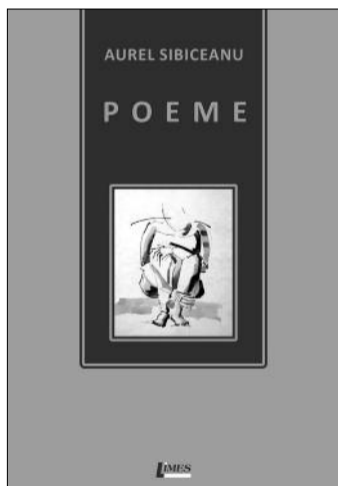
Astfel de reflecții, mai acuale ca niciodată, se găsesc în broșura *Guarire dalla corruzione (Vindecarea de corupție)* (Editrice missionaria italiana, Roma 2013, îngrijire și postfață de Pietro Grasso), care reia o meditație din 2005 a arhiepiscopului Bergoglio de Buenos Aires, astăzi Papa Francisc. Acest om venit de la “sfârșitul lumii” diagnostichează cu un deconcertant realism degradarea morală care devorează instituțiile noastre.

“Nu trebuie să confundăm păcatul cu corupția – adăuga Cardinalul Bergoglio. Păcatul, mai ales dacă e reiterat, duce la corupție, însă nu cantitativ (— mai multe păcate fac un corupt —), ci mai ales calitativ, căci sunt astfel generate abitudini care deteriorează și limitează capacitatea de a iubi; referințele inimii se pliază tot mai mult peste orizonturi tot mai

apropiate de imanența sa, de egoismul său”. Aceștia sunt “oamenii nedrepti” despre care vorbește Apostolul Pavel, căci “deși L-au cunoscut pe Dumnezeu, nu L-au slăvit și nu I-au mulțumit, ci au răstăcit după gândurile lor și mintea lor s-a întunecat: de aceea, nu vor avea nici o scuză” (cf. Rom. 1,).

Corupția însă “nu poate rămâne ascunsă”, constată caustic Bergoglio. Ca un rău căruia i-am devenit sclavi și care ne scapă de sub control, ca un “dezechilibru care dă pe dinafară și, așa cum se întâmplă cu toate lucrurile închise în sine, fierbe, tinzând să iasă de sub propria presiune... Și ieșind, împrăștie în jur acest miros urât de închis: pute. Da, corupția miroase a putregai”. Iar cel corupt, “cum se întâmplă cu cel căruia îi miroase gura”, nici nu-și dă seama. Nu-i rămâne decât să se vindece. “De obicei, Dumnezeu îl salvează cu ajutorul încercărilor care-i vin din situații pe care nu le poate evita (boli, pierderea bogățiilor, a persoanelor dragi etc.), iar acestea sparg osificarea coruptă și permit intrarea harului. Abia acum va putea fi vindecat”.

În postfața la această broșură ce se citește dintr-o suflare și cu destul interes și neliniște, Pietro Grasso exprimă cu optimism și speranță că fiecare țară va putea pune un “început bun”, va face eforturi pentru a stărpi această “buruienă păguboasă”, care e corupția, și va purcede la “reconstrucția morală a patriei”. Desigur, “drumul nu-i fără pericole, dar ne însoțesc acum profunde reflecții ale cardinalului de atunci Bergoglio, care face din corupție nu doar suma «cantitativă» a păcatelor, dar și o buruienă care amenință înseși temelii pe care sunt construite Statele democratice și chiar Biserica”. Mesajul Papei Francisc “e clar, încât nimeni nu se va putea justifica zicând «n-an știut» sau «așa fac toți»”.

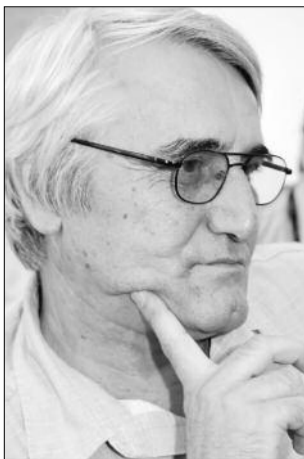

Semnal

AUREL SIBICEANU - POEME

La Editura *Limes* a apărut a doua antologie de autor semnată de colegul nostru. În 140 de pagini, poetul cuprinde cu exigență texte pe care le consideră reprezentative. Întrebat de noi ce carte inedită urmează să mai apară, A. Sibiceanu ne-a spus că mai are două cărți terminate, dintre care doar una va mai vedea lumina tiparului în timpul vieții sale, a doua și cele încă nescrise (doar cele de poezie!) rămânând în seama postumității. Nu știm dacă această hotărâre este un pariu cu sine și cu noi, dar ea ni se pare mai mult decât interesantă. 'Om trăi și 'om vedea!

LECTOR

Cronica întârziată

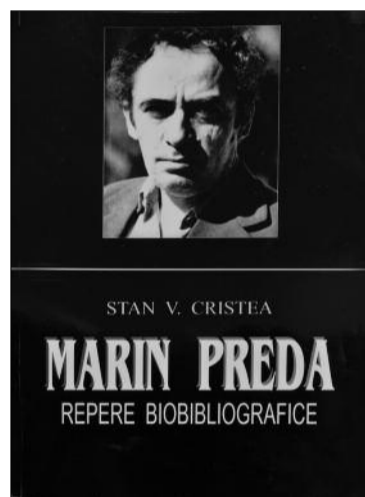
Pasiunea biobibliografică a istoricului literar

A trecut aproape neobservată o sinteză biobibliografică publicată în anul împlinirii a nouă decenii de la nașterea lui Marin Preda: *Marin Preda. Repere biobibliografice* (RCR Editorial, București, 2012). Deși autorul ei, Stan V. Cristea, este unul cu vechime în domeniul istoriei literare, publicând o serie de cărți temeinice precum *Eminescu și Teleormanul* sau *Dicționarul scriitorilor și publiciștilor teleormăneni*. Într-un moment când tagma istoricilor literari se rarefiază evident, lipsindu-i pe critici de instrumentele de lucru absolut necesare ar trebui apreciată cum se cuvine o astfel de întreprindere laborioasă, efectuată cu profesionalism de un cercetător pasionat și modest. Meticulos și tenace, istoriograful literaturii postbelice abordează în cercetarea sa toate palierele care facilitează informarea corectă și rapidă (biografia esențială, opera din volume și, distinct, din periodice, referințele critice în volume și periodice), anexând un set de indici cu același rost: indicele volumelor, al comentariilor, al autorilor comentați de scriitor, de nume și denumiri etc.

Secțiunea biografică a lucrării sintetice – intitulată, cu aceeași modestie, *Reperete biografiei* – constituie o biografie completă comprimată la doar vreo douăzeci de pagini, după tiparul tabelului cronologic. Departate de modelul călinescian, Stan V. Cristea își suprimă orice predispoziție narativă sau tendință impresionistă și se rezumă la factologia istorico-literară, condus de imperativul exactității. Arguția biografului este dublată de viziunea nuanțată și cât se poate de obiectivă. Numeroase sunt informațiile inedite și îndreptările bazate pe apelul la surse primare care vin să corecteze profilul omului și scriitorului Marin Preda. Spre a trezi interesul studioșilor în domeniu, le voi adnota aici pe cele mai semnificative. Viitorul scriitor s-a născut în 20 iulie 1922, dar a fost înregistrat la primăria din Siliștea-Gumești mai târziu (cum se obișnuiește, mai ales, în perimetrul rural), în ziua de 5 august, oficializată ca dată de naștere. Tatăl – cu numele întreg, Tudor Neacșu Călărășu – se căsătorise cu Joia Preda în 1921 fără acte, căsătoria fiind legalizată abia în 1940. Deși a fost înscris normal la școală, în 1929, al șaptelea copil din familia mixtă frecventează efectiv clasele primare din satul natal din 1930 (până în 1937), fiind (re)înscris cu numele Călărășu T. Marin, nume care figurează de acum pe toate foile matricole. (Cred că trebuia explicată în context, tot pe temeiul actelor, neconcordanța cu numele de familie așa-zicând oficial, preluat de la mama sa).

După încercări eșuate (din cauza miopiei) de admitere la Școala Normală din Câmpulung Muscel și Școala de Arte și Meserii din Miroși, se va înscrie - cu ajutorul „falsului librar” evocat în *Viața ca o pradă*, pe numele său Constantin Păun – la Școala Normală din Abrud, frecventând cursurile timp de un an (1937-1938). De menționat că biograful descoperă eroarea din foaia matricolă, unde era înregistrat cu numele *Predescu* Marin. Școala se desființează din lipsă de elevi și e nevoit să se transfere la Școala Normală din Cristur-Odorhei, unde urmează clasele a II-a și a III-a. Și aceasta se desființează după Diktatul de la Viena din 1940, fiind repartizat pentru ultimul an la Școala Normală pentru Învățătura Poporului Român din București. Din motive pecuniare, probabil, încearcă să se apropie de obârșie, înscriindu-se inițial la Școala Normală din Alexandria, ale cărei cursuri le urmează timp de o lună, până se decide să ia drumul capitalei. O dovadă în plus că Stan V. Cristea își continuă asiduu documentarea biografică este recentul articol din revista *Argeș*, nr. 4 /2013, în care demonstrează că scriitorul a

mai avut o tentativă de înscriere la o școală din provincie cu taxe mai mici, făcând act de prezență numai șase zile la Școala Normală din Buzău. După absolvirea liceului, în căutarea mijloacelor de subzistență, se angajează pe un șantier din Fierbinți în vara anului 1941 (împreună cu prietenul său Sergiu Filerot), dar revine în București, lucrând, în stagii scurte, la Institutul de Statistică (1942), apoi corector la *Timpul* (1942-'43), secretar de redacție la *Evenimentul zilei* (1943), până să fie recrutat în armată, executând stagiul militar în intervalul primăvara 1943-aprilie 1945, la Regimentul 3 Grăniceri care migrează în diverse localități (majoritatea, de frontieră): Cozmeni, lângă Cernăuți, Bârlad, Iași, Tulcea, Oltenița și Ulmeni.

Meritorie este insistența biografului pe momentele debutului, publicistic și editorial. E pus accentul pe debutul absolut al prozatorului, cu povestirea *Nu spuneți adevărul*, în revista efemeră *Tinerețea* din 20 ianuarie 1942, debut ignorat în chip bizar de toți comentarii operei prediste, induși în eroarea de consemnarea autorului din biografia spirituală impregnată ficțional *Viața ca o pradă*. Oricât ne-am străduit, eu și Stan V. Cristea – după cercetări paralele, demonstrând în scris mai apoi, autorii manualelor școlare și coautorii dicționarelor literare se încăpățânează să considere *Părlitu* proza de debut în publicații. Cvazi-necunoscutele sunt și tentativele tânărului prozator de a debuta în volum. La numai douăzeci de ani, el încearcă să pătrundă în circuitul editorial cu volumul de povestiri și nuvele *Măritișul*, la editura Alfa-G. Niculescu. După câțiva ani, în 1946, își revizuieste volumul, cu titlu schimbat, *Întâlnirea din pământuri*, și se înscrie – iarăși, fără succes – la Concursul Editurii „Cultura Națională”. Nici culegerea de nuvele *Fântâna albă*, acceptată în 1947 de Fundația „Regele Mihai I”, nu are o soartă mai bună, fiindcă fundația regală va fi desființată cu brutalitate de regimul comunist.

Datele despre biografia postbelică a prozatorului sunt, în genere, cunoscute, dar și aici se găsește loc pentru nuanțe corective și completări care jalonează evoluția literară. Astfel, în 1950, Marin Preda proiectează romanul *Matei Dimir*, un proiect ratat însă, asemenea versiunii incipiente a *Moromeților*, elaborată la Bălcești în 1948. Până la publicare, *Moromeții*, I cunoaște trei „versiuni integrale” de laborator: *Oamenii urâți*, *Sfârșitul lui Moromete* și, finalmente, *Moromeții* în două variante; cea de-a doua fiind definitivată și înaintată spre tipar la îndemnul Aurorei Cornu, soția sa din anii 1955-1959. Dintre romanele rămase în stadiul proiectelor manuscrise mai trebuie amintite: *Ion Fântână*, *Adam Fântână*, *Marioara Fântână* – din anii 1959-'60; *Birică* și *Adam Fântână*, din anii 1960-'62. Se adaugă – în bibliografia operei – proiectele romanesti parțial concretizate,

ilustrate prin fragmentele postume publicate în felurite volume sau reviste. Așa cum sunt *Întâia moarte a lui Micula Mircea* sau *Delirul*, II păstrate în manuscris. Sunt informații culese din diverse surse documentare, dar și prin cunoașterea directă a persoanelor/personajelor din viața lui Preda, preluate veridic, fără accente subiective. Biograful nu pierde din vedere niciunul din faptele mărunte ale existenței scriitorului, din care viitorii exegeți ar putea stoarce sensuri noi prin diverse grile de interpretare. El consemnează zelos diverse detalii: mediile școlare și numele învățătorilor/profesorilor, iubirile adolescente, căsătorii și divorțuri (exact date), accidentul de mașină, concedii, călătorii peste graniță, supravegherea dinspre Securitate, întâlniri cu cititorii sau cele electorale, îndeobște din zona natală a Teleormanului etc.

Deși recunoaște în *Notă asupra ediției* că tomul său nu constituie o biobibliografie exhaustivă, cred că în *Reperete operei*, a doua parte a cărții – cea mai importantă – Stan V. Cristea realizează cea mai completă bibliografie a operei lui Marin Preda, publicată antum și postum, în volume sau în periodice. Înzestrat cu forță de cuprindere integratoare și aptitudini de cercetător autentic, el sistematizează materia biobibliografică informă în capitole structurate organic: Volume originale, ediții princeps; Volume originale, ediții ulterioare; Proză scurtă, în antologii; Proză scurtă, în volume; Fragmente de roman, în antologii; Romane traduse; Piese de teatru traduse, în antologii; Reflecții și cugetări, în antologii; Pagini de jurnal, în diferite volume; Corespondență, în volume colective; Prefețe; Traduceri; Fragmente de roman; Articole, eseuri, confesiuni ș.a.m.d.

Reperete receptării – o secțiune masivă, de circa 400 de pagini – reflectă amploarea comentării operei lui Marin Preda, înainte și după 1989. Firește că i-au scăpat istoricului literar unele contribuții documentare sau comentarii critice împrăștiat prin gazetele și revistele apărute exploziv după '89 în diverse colțuri de țară. Oricum, Stan V. Cristea se străduiește să domine fenomenul, consultând mai toate publicațiile provinciale, unele obscure sau fără ecouri (*Polemika*, *Obiectiv*, *Ceahlăul*, *Observator militar*, *Glasul națiunii*, *Cetatea culturală*, *Tangou* etc.), apoi iscodește în anuare, almanahuri și periodice universitare (*Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Târgu Mureș*, *Tribuna universităților din Arad*, *Almanah „Flacăra”* ș.a.), în publicații din diaspora (*Dialog*) sau reviste studențești, precum *Universitatea comunistă* (lipsind din referințe cele mai importante reviste ale centrelor universitare: *Echinoc* din Cluj și *Alma mater /Dialog* din Iași). La care se adaugă, cu supra-măsură, ziarele și gazetele editate în Teleorman. Din dorința de informare aproape exhaustivă, autorul *Reperelor* ajunge la excese bibliografice, consemnând cu zel lucrări compilative de uz didactic, semnate de cercetători improvizați. Excesul culminează cu înregistrarea biobibliografică a unor teze de doctorat publicate în rezumat sau chiar a lucrărilor de licență (de obicei, după „resurse electronice”). Cred că asemenea referințe și-ar găsi locul, mai degrabă, într-un fel de bibliografie complementară, ca un apendice la Bibliografia fundamentală.

Dincolo de orice obiecții, Stan V. Cristea, biograful dublat de exeget, realizează în *Marin Preda. Repere biobibliografice* o carte de căpătâi în sfera istoriei literare contemporane. Cu certitudine, informațiile furnizate în acest corpus documentar vor fi consultate cu folos de viitorii exegeți ai prozatorului intrat nedrept într-un con de umbră în anii din urmă.

O dovadă în plus că Stan V. Cristea își continuă asiduu documentarea biografică este recentul articol din revista *Argeș*, nr. 4 /2013, în care demonstrează că scriitorul a mai avut o tentativă de înscriere la o școală din provincie cu taxe mai mici, făcând act de prezență numai șase zile la Școala Normală din Buzău.

Nicolae Oprea

litere

Un debut de excepție

Poezia lui **Mihai Amaradia** se revendică, parțial, de la poetica suprarealismului „blând” și, respectiv, de la poezia colocvială în care ironia și percepția proaspătă a realității cotidiene se potențează reciproc, așa cum se întâmplă, de pildă, în lirica lui Petre Stoica. Deși se află la prima carte (**poeme pentru cutia ta poștală**, Editura Brumar, 2012), poetul stăpânește foarte bine cuvintele și evită cu precizie capcanele în care cad mulți dintre congenerii săi, în numele unei radicale originalități cu valențe contestatate.

Autorul poemelor „pentru cutia ta poștală” știe să organizeze discursul poetic și să-l lege de o anumită „idee”, păstrând necesarul echilibru între spontaneitate și manevrele de ordin retoric, între naivitatea cu valențe poetice și ironia ce tinde, precum în poezia intitulată „dragă iubita”, spre autoironia de o foarte bună calitate: „...Îți povestesc despre camera mea. În primul rând, un colț nordic al tavanului/parcă m-ar înghiți cu totul./mi-am pus perdelele purpurii și tu nu vii./mi-am vopsit până și ușa-n alb./Uite, dacă vrei, o să-ți prepar o salată de fructe./ai putea în tot acest timp să te risipești prin pat/sau să te risipești prin grădină dacă vrei./simpla agitare a aerului dimprejurul tău/ar însemna o curățire de primăvară./Uite, dacă ți-e greu, eu n-o să fiu acasă./dar fie-ți milă, te rog, de covorul meu/care numai despre tine-mi vorbește./el te iubeste./ai putea, te rog, să calci pe el desculț?/Ți-am cumpărat și o cană portocalie./de nedespărțit de vechea mea cană verde închis./Haide, iubita! tu când mai vii?”

Repetițiile din poezia dedicată Annei Pavlovna, plaseate acolo unde este nevoie de ele, și întreaga desfășurare a textului, sub semnul plăcerii de a teatraliza, fac dovada unei superioare asimilări a „tehnicii” de care depinde ambiguitatea sentimentelor; a relației, în această poezie, dintre sincera duiosie (erotică?) și simularea unui asemenea sentiment, și, respectiv, dintre „creștineștile sfaturi” și jocul de-a „vorbirea serioasă”: „Vă iubesc mult Ana Pavlovna./și pentru asta vă spun că/împotriva singurătății medicament sigur/e să vă cumpărați o sobă de teracotă./o să vă simțiți mai bine./n-o să mai țineți cont de indicatoare./în orașelul acesta bătrân, senin și cuminte./chiar solnițele de pe rafturi/or să vă aplaude în picioare/o să vă simțiți mai bine./iar eleganța orașelor în care ați fost/n-o să mai doară chiar așa./Sandalele dumneavoastră, Ana Pavlovna./or să se mântuiescă asemenea fiului risipitor./trebuie numai un vițel îngrășat./asemenea unei sobe de teracotă./Să vedeți, o să vă simțiți mai bine./o să ieșiți afară cu ochii limpeziți./o să priviți lumea, ramurile de deasupra./norii, milioane de culori./Vă iubesc mult Ana Pavlovna” („Vă iubesc mult, Ana Pavlovna”).

Sub masca unei copilărești „neseriozități” - „Hai să-ți scriu un poem serios./ pentru că-ți iubesc degetetele de la picioare” i se spune iubitei în „un poem serios” - Mihai Amaradia izbutește să logodească, într-un aliaj autentic, așa-numitele

oferte lăuntrice, de care depinde adâncimea existențială a mesajului, cu starea - auctorială - de factură ușor nonconformistă. Adică atât cât îi trebuie pentru ca nonconformismul să fie firesc și fertil: „Ar trebui să mă vezi, sunt frumos./acum nu mă mai deranjează nimic./pentru că mi-am cumpărat cele mai frumoase cămăși./fabricate din cele mai curate ploi./mi-am lăsat un pic de barbă, să știi, și din profil/semnă bine cu mântuitorul florilor de hârtie creponată” („ar trebui să mă vezi”).

Climatul sufletesc este instabil, histrionismul seamănă cu o tristă copilărire, iar măștile sunt înlocuite repede cu altele: de la narcisismul (din versurile de mai sus) starea se deschide spre **amuzamentul amar** („Printre cele mai amuzante gesturi./ cel mai de privit e prefăcutul/ când ai strâns în mână ceva adevărat /(...)/Printre cele mai amuzante, cel mai cel/e să nu-ți pornească mașina de spălat /și te duci iar la lucru/ în hainele în care ai fost iubit ieri”; - în „o țară de poem”), spre **disculparea** impusă de oximoronica tensiune lăuntrică sugerată de asemănarea **menuetului** din suflet cu un **râs obraznic de puștan** („sunt zile în care chiar n-am nici o vină/ și nopți în care inima mea are ochii caprui./ cu toate acestea, în toate chiar./ port în mine un menuet./ ca un râs obraznic de puștan “; în „disculpa”), spre **însingurare** („aș fi vrut să/mi construiesc o singură vastă./ într-un oraș mare, vechi, umed și bolnav”; - în „ca să vezi”), **tristețe** („femeile au un fel al lor de-a-ntrista totul./ cărbunii în sobă, cartofii și încălțăminte”; - în „poem pentru felinare”); și mai ales spre **iubirea asumată ipotetic**: „De venit, vine, știu, când se înseninează/ea are privirile încruntate ca orice mândrețe de fată./nici praful nu se ridică și vântul își ține suflarea./pașii ei sunt plutitori și câinii au un nod în gât./deși nu exagerat, șoldurile ei impun magie./deși nu exagerat, fustele ei schimbă culorile cerului./deși nu exagerat, pământul din superstiție își scuipă-n sân./De venit, vine. Acum eu trebuie să stau cuminte, cuminte/și să număr, unu, doi, cinci, șapte... („poem cu numărătoare”). Și următorul fragment (din „o țară de poem”) este elocvent în privința bucuriei de a se **copilări** a lui Mihai

Amaradia, în fața iubitei: „iei o sârmă mai groasă, găsești un cerc/și începi să-ți arăți îndemnarea./iubita trasează o linie de cărămidă/cât mai curbă, cât mai greu de condus./iar tu, maestru încă din copilărie la condus cercul./ajungi până la surâsul ei, dar nu răzi./te faci o țară obosit, te întinzi./poți chiar să culegi flori/și să le pui în vază”. Imi plac, aici, și conținutul vizuunii, și felul cum este gestionată corporalizarea sa lirică. Să cităm și aceste excepționale versuri despre singurătate și care atrag atenția atât asupra profunzimii de fond a tânărului poet din Târgu-Jiu, cât și asupra modernității gândirii sale lirice: „iubita, când stau cu mine de vorbă în oglindă/trebuie să mă sprijin de ceva/ pentru că și celălalt face la fel (p.15). Din punctul meu de vedere, **poeme pentru cutia ta poștală** este cel mai bun volum de debut în poezie pe anul 2012.

Poezia cu valențe thanatice

Radu Cange a publicat, până acum, opt cărți de poezie și, în 2012, și antologia **Condiția zeului**, la Editura **TipoMoldova** din Iași.

Radu Cange a exploatat, în toate volumele, o formulă caracterizată printr-un limbaj „dens, eliptic, abrupt, care evită explicația și divagația din dorința de-a nu tulbura misterul ce poate fi mai bine prizat printr-o economicoasă folosire a cuvântului” (Gheorghe Grigurcu, în **Condiția zeului**, capitolul „Referințe critice”, p. 396). Ici-colo, câte-un poem mai lung („Condiția zeului, p.p 228- 232), câte-un luminos text „de dragoste”(vezi „Cântec năstrușnic”, p. 249) sau câte un poem în care se mizează pe efectele înscenărilor cu valențe alegorice: „În asfaltul nemărginit./ploaia desenează portrete, figuri uitate/de demult, oameni ai peșterilor parcă//Un idiot cântă la trompetă, tresar vitrinele./iar o țârfă nedomolită îi spune/că i se va dăruia în această noapte./Dar el cântă și, la un moment dat/începe să țipe: Mă prăbușesc, mă prăbușesc/în această goarnă furată!” („IV”, în **Elegiile negre**).

Un loc aparte în interiorul formulei sale lirice îl au textele scurte, în care concizia și expresivitatea sunt corelative. Multe dintre ele sunt intitulate „Haiku”: „Ca Midas.../pe tot ce pun mâna/devine singurătate” (p. 184); „Pe mal./unde salcia se înecă/în propria-i rugă (p.195); „Asfințit./Pe mare, o pasăre/care împinge luna” (p. 266); „Un poet/scrie un poem/ca și cum ar picta un munte” (p.371). Altele au titlul „Aproape haiku: „Bătrânul/și marea./aceste schelete/ de iluzii” (p.134); „Ca o iarnă murdară/moartea încearcă/să treacă prin sufletul meu”(p.323). Din aceiași categorie fac parte și cele numite „Vers”: „Malul./ rezemat de mare/se uită în sânul ei” (p.246); „Între mine/și umbra mea./se strecoară./umilă, singurătatea” (p. 277).

Între aceste bijuterii, ce conțin o mare cantitate de lirism, așa așeza și poezia „Cântec năstrușnic”, printre puținele de această factură în creația lui Radu Cange; o poezie care atestă virtuțile prozodice (și parodice) ale autorului și, pe de altă parte, și o autentică ipostază, asumată la modul ironic, de trubadur care „jелеște” pierdutele „vremuri de aur”. Din motive de spațiu cităm doar finalul acestei „desuete romanțe”: „Se-aude o romanță desuetă./E-aceiași menestrel, cântând hoinar./Iar vinul e același, de Cotnar;/Și timpul e aceeași giruetă://O, vară lungă, dama cea cochetă...// Departe sunt bețiile uitate./Alături de femei destrăbălate”.

Întreaga poezie a lui Radu Cange, cu foarte puține excepții, este filtrată printr-un dispozitiv afectiv ale cărui elemente constitutive sunt, în primul rând, **moartea, singurătatea și suferința**. Sub acest aspect, cel tematic, poezia sa este destul de monotonă. Impresia de monotonicitate este compensată de acuratețea discursului, de „greutatea” metafizică a problematicei și de noutatea efectelor lirice obținute sub presiunea imaginarii dependent de nocturnitatea existenței. În același timp, referințele directe la Bacovia și la elementele emblematice ale universului bacovian sunt „mărturie” lirice ale admirației față de George Bacovia și nu întâmplător antologia se

încheie cu o foarte frumoasă poezie (din volumul **Vinderea singuratică**), închinată marelui poet: „Tatăl nostru carele ești/În ceruri, Bacovia./ Umilește-ne pe noi/ Cu pesimismul tău”... („Rugă”). De altfel, una dintre componentele poeticii lui Radu Cange are o fină glazură bacoviană. Alegem câteva „mostre” în care obsesia morții este prelucrată, cu unelte proprii, desigur, la umbra poeziei bacoviene. Respectivul procedeu, utilizat cu dexteritate de autorul **Elegiilor negre**, se înscrie în „clasică” practică a intertextualității: „Freamătul crengilor/ haotic/și frunzele răzvrățite/ parcă/ alungând primăvara./Corbii croncănind/ scăpând din cioc/orele ce se sparg/cu zomot surd./Va fi zăpadă, frig./iar ziua care vine/va avea o moarte/pentru fiecare”(„Poem negru”); „Iubito, iubito/în noaptea întunecată/moartea îmi sparge/auzul cu pașii/ei de vată/(...)/Simt cum moartea/e tot mai rotundă”(„O moarte rotundă”); „Pe strada Covaci atârână tablouri/Semnate, grele de vechi peceți/Pe strada Covaci sunt slabe ecouri./Se-aude moartea cu pași înceți” („Strada Covaci). Chiar și aceste versuri se trag din poezia - cu valențe expresioniste - a lui Bacovia: „Mi-e dor de cineva/în compania căruia/să tac” („Vinerea singuratică”); „Scriu mânat de o/singurătate sângerie” („Mă așez”). În următoarele versuri, se trece de la incipitul bacovian la o imagine ce amintește de viziunile thanatice ale lui Emil Botta: „Moartea mă amețește/Pe un fond muzical/(...)/Întunericul mă învăluie/ cu un șuier de stilet aruncat./Fantome încing/în jurul meu o horă./Mi-am zis: nu poate fi/decât o ciuleandă ce nu se/va termina niciodată” („Pe un fond muzical”). În scopul evidențierii subtilităților de factură intertextualistă ale poeziei lui Radu Cange, transcriem și acest poem în care infiltrațiile bacoviene se asociază cu tristețea narcisistă a lui Radu Stanca: „Mai apar câteodată pe străzi, străveziu/Aerul e tulbure, ca patima beată./Scriu pe ziduri cu privirile, scriu/Acum, neștiut, pentru ultima dată./Scriu cu umbră pe lumină./Încrâncenat ca un taur scriu pe os./Scriu cu sânge, în noapte, pe retină/Scriu până când simt că sunt de prisos./Ca valul pe mal cu apă scriu./Cu gândul să las o cută, un semn./Scriu lama cuțitului pe lemn./ Scriu, scriu, scriu, scriu!” („Aer tulbure”).

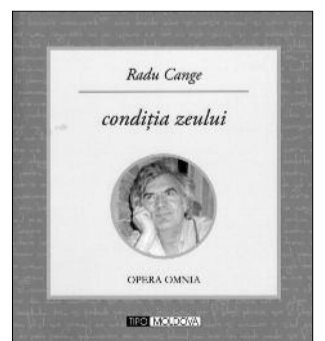
Am lăsat la urmă elegia „VIII” din volumul **Elegiile negre**, în care, la fel ca în **Vinerea singuratică**, formula lirică utilizată beneficiază de oferte alegorice ale textelor cu o precasă susținere epică și de un procent sporit de ironie. Această elegie este, întru totul, antologică: „Un timp îndelungat mi-a bătut la ușă/și m-a rugat s-o las să intre. Ba, perversa./se și jeluia. Nu știam cine e, ce dorește/și de dce nu mă lasă în neliniștea mea./Când i-am deschis , nu mi-a venit să cred/ochilor. Era o biată bătrânică jerpelită./poate nemâncată, într-un hal fără hal./Nu știu de ce./dar nu mi s-a făcut milă de ea./Am întrebato cine e, cum o cheamă./- Sunt Posteritatea./- Ieși afară, i-am spus, eu n-am de-o pâine/și dumneata te gândești la năzdrăvăni”.

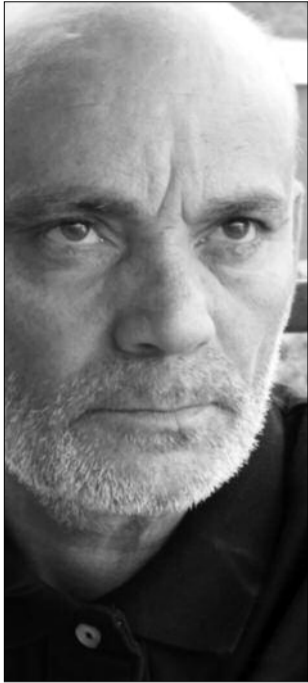
Prin textele pe care le-am selectat în prezenta cronică - sau, mai bine spus, cel puțin prin aceste texte - problema lui Radu Cange cu posteritatea este rezolvată!

Mihai Amaradia izbutește să logodească, într-un aliaj autentic, așa-numitele oferte lăuntrice, de care depinde adâncimea existențială a mesajului, cu starea - auctorială - de factură ușor nonconformistă

Mircea Bârsilă

**Trenul în care
suim s-a oprit în
plin
câmp dintr-o
pură-ntâmplare –
dacă-ntâmplarea
n-ar fi
subsumată
și ea unui vast
angrenaj din
mecanica
universală. Din
întâmplare și noi
adăstasem acolo,
la marginea căii
ferate ce taie
Câmpia Română
în două.**

„Vreau pielea Babuinului dâmbovițean!”,
răcnește Arpentorul, într-o inecabilă
criză de nervi, gesticulând furios și
lăsând în suspans motivația gestului.
„Vreau să-l jupoi de viu cu mâna mea!
Îl săltăm din redacție, aplicându-i rapid
meritata gutuie în ceafă. Îi dăm cu
puțin clorofom pe la nas. Îi înfigem
în gură, în loc de căluș, o potcoavă de
iapă zurlie. Îl dopăm cu țuică de Pitești,
cu strașnica prăștină „Două prune”, și-n
furgonetă cu el!... Îl transportăm către
periferie, către măcelăria pustie din
fundătura pe drept botezată „Adio”
de cei ce-i simțiră-n viscere pumnalul.
Va trebui, întrucât e poet și herr doktor în
caca di vaca, să-i protejăm ochelarii –
nelipsitele-i „zârțe” ce aparțin după datină
M.N.L.R.-ului.

După ce-l debăcăm de hăinuțe,
lăsându-l gol pușcă precum l-a născut
mamița, făcându-l să simtă în
fosforul oaselor marele, ultimul frig,
îi punem corset de jartele ca unui
gimnast de elită și-l atârnăm în
cârligul cel mare din hala răioasă
și mucegăită.
Apoi, încet și cum scrie la carte, metodic,
îl căutăm de talent la ouțe, cu briciul.
Mama lui de pungaș!...”

Cine tulbură ordinea lumii, plătește.
Știm bine cutuma aceasta și totuși,
contrar premoniției sumbre, suntem siliți
să-ndrăznim. Și-ndrăznim! – până când
menghina veacului n-are să pregete
să ne strivească-ntre fălcile-i aprige
obraznicite degete. Noapte de noapte,
în inaudibile șoapte scheletele noastre
își roagă plutirea în vid.
Nu că am fi invizibili în chip nefiresc,
în sensul în care-ar putea cineva
să privească prin noi ca prin sticla
vitriinei. Nu c-am deține secretele
unei înalte magii și am fi posesori
de grozavă putere ocultă, ori c-am fi
mai mereu într-o apotropaică transă.
Și nici că n-am fi conștienți de ironica
șansă ce ni se oferă: aceea de-a nu

Vendeta

se citi mai nimic pe figurile noastre,
de-a fi inodori, incolori, insipizi ca o
apă de ploaie. Nu că am fi hăituiți
de-o poliție ultrasecretă, una capabilă
să-ți controleze prin telepatie PH-ul
salivei din gură, dar mai mereu ne-am
văzut obligați să mutăm într-un mediu
ostil coviltirele șatrei.

Nu că am fi noi aleșii vreunei instanțe
celeste.

Nu că am fi posedați de dorința de-a
pune-n lumină acel adevăr existent
în cuvintele oricărei limbi omenești
de pe fața planetei, adevăr după
care tânjesc de când lumea poezii
diverselor nații – sperând să-l așeze-n
formule ușor de rostit, ca pe-o mantră,
în stare să facă din orice ființă umilă
un mic dumnezeu, să-mpingă spre
limită borna cunoașterii și să fixeze
o altă, teribilă margine închipuirii.
Nu că n-am fi vulnerabili, din carne
și oase, și nu ne-am lăsa uneori
întinați de porniri păcătoase, din cele
ce fac îndoielnică starea de grație. Nu.
Nu și nu. Dar ceva de mirare se-ntâmplă
în însăși secunda aceasta în care,
cum ar fi spus oarecând cronicarul,
dulce-amar vorovim.

Trenul în care suim s-a oprit în plin
câmp dintr-o pură-ntâmplare –
dacă-ntâmplarea n-ar fi subsumată
și ea unui vast angrenaj din mecanica
universală. Din întâmplare și noi
adăstasem acolo, la marginea căii
ferate ce taie Câmpia Română în două.
Din întâmplare, cum altfel?, e liber
și compartimentul în care intrăm ca și
cum ne-ar fi fost rezervat dinainte,
deși culuarul vagonului geme de
bieți călători somnolând în picioare.
Câteva clipe numai de-așteptare
și trenul arhaic se pune-n mișcare.

„Vreau pielea Babuinului dâmbovițean!”,
răcnește Arpentorul, reluând de la capăt
scenariul primejdioasei vendete, postat
solemn cu fața către locomotivă

și stând de unul singur pe banchetă,
jur împrejur emanând o intensă
nevroză, când și când aruncând
stânjenei de oțel otrăvit pe fereastra
vagonului.

Sastisit și blazat și muncit de lăuntrice
friguri, Apaticul Ochi de la Centru
își trage adânc pălăria pe ochi și
încearcă zadarnic să guste pierduta
dulceață a somnului. Înfipt ca un spin
între el și Pepino (care-l privește țintă
pe Arpentor de parcă ar vrea cu-ndârjire
să-l hipnotizeze, și-al cărui surâs feciorelnic
mă scoate din minți pentru simplul motiv
că-i simt sulița cotului stâng repetat
înfingându-se-n coasta mea dreaptă),
Urechiascuțite-l incită constant
pe Arpentor și-aprobă, prin gesturi și
mimica feței, linșajul aceluia abject
babuin.

Arunc un ochi pe ușa-ntredeschisă.
De-a lungul culuarului nicio mișcare,
nicio reacție, nicio privire-n dungă,
(ba dimpotrivă aș putea să zic,
apud Aitmatov: „Nimeni și nimic!” –
la limita creștinătății mele).

Suier de vânt extrem de ascuțit –
ca de burghiu dând găuri în măsele.
Până și controlorul ne ignoră,
trece pe lângă noi furat de vânt.
orbit de o iluzie sonoră.

Aș vrea să trag semnalul de alarmă,
să anulez pentru o vreme crima;
aș vrea, firește, să cobor la prima,
dar prima nu-i și coborând în câmp
aș fi un vers ce nu-și găsește rima.

Gara de Nord – în fine, cu sfășieri de gând
și vuietul mulțimii alergând
parcă dintotdeauna spre nicicând,
și-Arpentorul imperial clamând
acest izbăvitor distih vetust:

„Ne vom întoarce, Padre, căci babuinu-i mort
prin chiar disprețul infinit ce-i port!”

Nicolae Rotaru

GÂND-ACASĂ

Gândule, nătăngule,
za fragilă, de argilă,
ți-oi fi cruce, und' te-oi duce,
mai de milă, mai de silă,
gândule, plăpândule,
ca o floare de zambilă,
ți-oi fi sfetnic, ca un sfeșnic
de tăcere deasă, arșă,
gând sfielnic și părelnic,
gând în nuce, la răscruce,
blândule, fecundule,
tu, abila mea prăsilă,
vin de masă, gând-acasă!

EVADARE

Ocnă grea cu rele ape,
Rece ud din nou mă-ncape,
Iar iluzii roditoare
Îmi sunt văluriri de sare.

Și-n adâncile popasuri
Plâng secundele în ceasuri,
Când trec Stycșii altui iad
Către-o oază din Ciad.

Evadat din întuneric
Hoinăresc prin hăul sferic,

Fosforescențe

Printre dune de Sahara
Să-nțeleg cum e afara...

IUBITA MEA

Iubita mea cu fața purpurie,
Te scrijelez c-un pix pe mucava
Și mi te-nchipui ca-ntr-o-farfurie
O-nsiropată, dulce baclava.

Iubita mea cu plete de cafea
Și buze cu dulceață de halvale,
Cu sâni păgâni sub ochi de catifea,
Îți sunt pârâu de foc și tu mi-ești vale.

Iubita mea cu pulpe fără mers,
Picioare metrice în iambi îți dărui,
Și fără sărg, ori zel sau interes,
Să te cunosc, ca-n Cartea sfântă, stărui.

Iubita mea cu trup de abanos,
Să te sculpez cu irișii cutez,
Ș-aș vrea, un elixir intravenos
Să-ți fiu și-n inimă să percutez.

Iubita mea cu suflet invizibil,
Mă lasă să te-admir și să doresc,

Să-ți fiu pentru-iernare combustibil,
Într-un firesc al vieții nefiresc.

DE DOI

Îți sunt steag, poți să mă fluturi
La simbria cu săruturi,
Îți sunt flutur, tu, omidă,
Îmi ești zbor, îți sunt obidă,
Eu, mereu, donquijotesc,
Tu, arar, spui te dantesc;
Amândoi – infern, pustiu –
Ne topim de prea târziu,
Între file de uitare
Din două abecedare...

MĂ LAS CĂUTAT

Bătrân de-atâta absență,
ca un măr copt
împielit în areală,
mă las căutat de-nserarea
în care-ncolțește, neagră,
ghinda gândului stejar
părăsitor de religii,
ca un son de oțel
abandonând Cremona
crucificat pe-o vioară...

S-a născut în 1953, în Curtici. Licențiat în filologie, Universitatea din Timișoara, 1976. Muncitor necalificat, funcționar, profesor, primar al orașului Curtici, după revoluție; director al Liceului (1992-2003). Este poet, critic literar și traducător, redactor asociat la revista „Arca” din Arad. Predă limba franceză la școala din Curtici. A debutat în volumul colectiv *Argonauții* în 1986, cu secțiunea *câmpia secretă*, iar în volum propriu cu *Îngerul ridică lespedea*, 1992 (premiul de debut al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Timișoara). Au urmat volumele: *zăpada anului unu* (poeme), 1994, *La răspântia scriiturii*, (eseuri), 1996, *omul de litere/ viața de hârtie* (poeme), 1998, *mic tratat asupra naufragiului* (antologie poetică de autor), 2001, *Pe aceeași arcă* (critică literară), 2001, *pregătiri pentru marea călătorie* (poeme), 2002, *Sistemul modei optzeciste* (critică literară), 2004, *Verlaine, Poeme*, (traducere din limba franceză), 2004, *călătorie. exil* (poeme), 2007, *Întoarcerea lui Ulise* (Receptarea teatrului lui Eugen Ionescu în critica românească), 2007;

Pasiuni la capătul nopții, critică literară, 2008; *Istoria emoțiilor mele/ L'histoire de mes troubles*, ediție bilingvă, antologie de poeme, 2008; *Cea mai bună dintre lumi, Jurnal și contrajurnal parizian*, 2011; *Balada profului de franceză*, antologie poetică, 2011; *Voyage/ Exil*, version française par Linda Bastide et Gheorghe Mocuța, 2012; *Printre nouăzeciști*, (critică), Ed. Tracus Arte, 2013.

Publică poezie și articole critice în majoritatea revistelor literare și articole de opinie în ziarul arăden. A obținut de mai multe ori Premiul filialei din Arad a Uniunii Scriitorilor și Premiul de excelență al Consiliului Județean Arad în 2004, precum și premii ale festivalurilor de literatură din Deva și Satu Mare. Marele Premiu pentru Poezie „George Coșbuc”, Bistrița, 2007.

I s-au tradus poeme în limbile franceză, engleză, germană și maghiară. A participat la Turnirul de Poezie de la Efes, Turcia, septembrie 2012.

balada profului de franceză

's-un prof cu def dar fără grad introvertit și retrograd naveta-n sus naveta-n jos clipet sfios mers nesupus

errez suav spre satul șvab

zilnic planeta o măsur c-un autobuz aspirator stau la șosea pe vreme rea și-n alte părți cu nasu-n cărți s-ajungi e-un chin la Sanktmartin

errez galant spre Schwabenland

pe teze scriu cu pixul roș (papa-n sicriu e. ș-al meu moș)

errați sfioși sub chiparoși

v'la la france un hexagon unde-o fi mas François Villon?

erreață-n van spre neiges d'antan

chiar Notre-Dame și podul nou n-aveau tam-tam și nici metrou.

un sfinx ciobit Na-po-lé-on în vechiul dom a ațipit

erreață fix la sumbrul styx

iar Tour-Eiffel nu fu de fel nici prin văleat prea agreat

erreață-n zori cu capu-n nori

la Moulin-Rouge muzică rock domnii-s mofluji la belle époque!

erra-vor toți pe patru roți

sub obelisc' ul fără miez flașneta risc' o marseillaise. sieur Jean-Paul sun-un talang e mort de Gaulle viv' l' président

erra-vor crez în Père-Lachaise

ca un clochard mă plimb pe chei printre borfași și domni ateii

Dieu se meurt qui' a pas de chance et je demeure et vive et vive le professeur et vive la France!

zodiac

m-am născut pe 5 iunie la 5 dimineața în ziua a cincea a săptămânii mama în chinurile facerii blestema cât o țineau plămânii își dorise o fată –

să-l ia moartea de băiat frate-meu a fugit de acasă la bunici înspăimântat doar tata se ruga liniștit în tindă frământând o lacrimă

cu privirea în grindă unde țineau busuiocul unde era duhul casei doftoroaia m-a adus la viață m-a uns cu țărână

m-a stropit cu apă rece scoasă atunci din fântână eu mă luptam cu întunericul mă luptam cu lumina cu trupul slab al mamei

cu laptele și vina de-a fi fost odrăslit sub gemeni dintr-o fecioară și un leu în trupul meu

curgea sângele unui alt eu otrava lumii îmi intra în timpane iar în nas și în gură

năvăleau mușuroaie dușmane în ochi fulgerau amnare divine și în culcușul pielii

marginile se desfăceau din mine. când am scos primul țipăt când mi-a intrat în gură

duhul prima rază de soare a rețezat florile de salcâm:

s-a înălțat văzduhul.

descriptio romaniae

prima impresie care te izbește la voi românii în trenuri la restaurant sau la stradă este vorbăria stridentă sunt vocile tulburi înjurăturile răgușite ale celor care urcă la miez de noapte dintr-o gară liniștită și te iau la întrebări cu o curiozitate bolnăvicioasă iscodindu-ți

bagajele: la prima stație urcă omul fără picioare la a doua femeia cu unghiile roase până la sânge la a treia orbul

cu iconița maicii domnului la a patra țigăncușa cu surioara în brațe.

a doua impresie e mirosul de picioare nespălate fumul de țigară din localurile publice și toaletele înfundate contrastând puternic

cu munții falnici și potențialul insondabil. când totuși adormi cu simțurile îmbălsămate de odoarele nației te trezește vocea tabagică a conductorului sau împleticeala ologului a orbului a țigăncușei

epistolă către fratele întuneric

scriu o scrisoare către peștii adâncurilor pe trupul pergamentos al apei pe zidul berlinez dintre mine și tine. cu o mână tremurătoare scriu un îndemn pe nisipul plajei către viețuitoarele mării și păsările văzduhului pe coaja netedă a mestecenilor și nucilor pe frunzele de arțar și de viță de vie pe pielea solzoasă a lianelor îmi lansez obsesiile în cosmos către semințiile necunoscute. las urme adânci pe chipul celor dragi riduri și semne particulare praf în ochi și chiar răni ușoare – le deslușesc și le adun pe mosorul firav al existenței de hârtie.

scriu o epistolă către fratele întuneric.

diferența specifică

ceea ce mă deosebește de voi e mersul piticului zise piticul găfâind

ceea ce mă deosebește de voi e mersul pe jos zise înțeleptul peripatetizând

ceea ce mă deosebește de voi e mersul pe vârfuri zise balerinda levitând

ceea ce mă deosebește de voi e mersul bolții zise soarele orbecând

ceea ce mă deosebește de voi e progresul zise racul reculând.

ceea ce mă deosebește de voi e mersul pe ape zise petru co bo rând.

ceea ce mă deosebește de voi e mersul pe ape zise petru co bo rând.

ceea ce mă deosebește de voi e mersul pe ape zise petru co bo rând.

drumul spre cer

unde-i drumul spre cer l-am întrebat pe copil în turnul bisericii a răspuns copilul fără să clipească

unde-i drumul spre cer l-am întrebat pe sinucigaș în spatele gării mi-a răspuns încurcat

sinucigașul tapându-mă de o țigară dar unde-i drumul spre cer am îngăimat

în fața femeii fierbinți ehei între picioarele mele a făcut prostituata domnule unde-i drumul spre cer

l-am întrebat din ochi pe pianist în buricele degetelor mele a răspuns virtuozul unde unde-i drumul spre cer

l-am somat pe preotul în sutană întreabă-ți părinții mi-a răspuns cu un mic reproș preotul

dar unde unde-i drumul spre cer mi-am întrebat părinții în timp ce pietrarul le săpa numele adânc în marmora rece.

prima impresie care te izbește la voi românii în trenuri la restaurant sau la stradă este vorbăria stridentă sunt vocile tulburi înjurăturile răgușite ale celor care urcă la miez de noapte dintr-o gară liniștită și te iau la întrebări cu o curiozitate bolnăvicioasă iscodindu-ți bagajele...

poesis

SIMBOLURI ȘI SEMNIFICAȚII ÎN ROMANUL DEPĂRTAREA ȘI TIMPUL

Un savant de reputație universală - erou de roman

Dionysius Exiguus, eroul principal al romanului capodoperă pe care Mihail Diaconescu l-a intitulat *Depărtarea și timpul*, a fost un reprezentant ilustru al școlii teologice tomitane din epoca daco-romană. A trăit, cu aproximație, între anii 470 și 545, fiind originar din Dobrogea. El este cunoscut sub numele latinizat de Dionysius Exiguus, adică „cel mic” în sensul smereniei creștine, sau Dionysius Areopagita, adică „cel care vorbește în Areopag”. Încă din tinerețe Sfântul Dionisie Smeritul și Areopagitul își câștigă faima de a fi un profund cunoscător al limbilor greacă și latină. El s-a format în mediul de cultură al mănăstirilor din Dacia Pontică. Mai târziu, el va călători la Constantinopol și apoi la Roma. Va preda dialectica (în sens de logică) și teologia ortodoxă, la Vivarium în Calabria, într-o academie de pe lângă un așezământ monahal fondat de omul de cultură și marele demnitar politic Cassiodorus.

Dionysius Exiguus este cunoscut ca un mare calendarolog, el fiind fondatorul „erei creștine”, adică al numerotării anilor având ca punct de pornire nașterea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu. În calitate de calendarolog, Dionysius a scris următoarele lucrări de cronologie creștină: *Liber de Paschate (Cartea despre Sfintele Paști)*, *Argumenta paschalia (Argumente pascale)*, *Epistola prime de ratione Paschae (Prima epistolă despre calculul pascal)*. Primul an al noii ere a devenit anul nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Sistemul cronologic deosebit de riguros al Sfântului Dionysius Exiguus a fost adoptat în diverse cetăți italiene din anul 527. Astăzi, el este utilizat în lumea întreagă, chiar și de cei care nu sunt creștini.

Mediator tolerant în disputele doctrinare într-o perioadă în care locuitorii de la Dunărea de jos de pe ambele maluri au fost consecvent ortodocși și s-au confruntat cu cea mai violentă revoltă armată cu caracter religios, social și politic, aceea pe care marele strateg Vitalianus de la Zaldapa a condus-o, în valuri succesive (513 – 518 și 518 – 527), Dionysius Exiguus se va remarca și în anii 519 și 520, când la Roma cei patru monahi sciți, (cu sensul de originari din Scythia Minor – Dacia Pontică, Dobrogea românească de azi) Ioan Maxențiu, Leontius Byzantinus, Achile și Mauriciu au venit de la Constantinopol, pentru a susține formula teologică trinitară *Unul din Sfânta Treime a pățimit în Trup*. Această formulă teologică a fost, în cele din urmă, declarată public ortodoxă, cu sprijinul pe care cei patru călugări l-au primit din partea unui erudit monah ce provenea din țara lor și care era nimeni altul decât Sfântul Dionisie Smeritul și Areopagitul.

„Părintele misticii creștine și fondatorul erei creștine, Sfântul Dionisie Smeritul și Areopagitul, a realizat, prin operele sale teologice, o sinteză în privința viziunii creștine asupra lumii. Reevaluată astăzi, opera sa este rezultatul cunoștințelor unui teolog mistic, filosof al cunoașterii, eclesiolog, logician și estetician, care prin mijlocirea ideilor sale a influențat valorile culturii universale, pe tot parcursul veacurilor ce au urmat.”¹

Simboluri și semnificații în romanul *Depărtarea și timpul*

Depărtarea și timpul este, probabil, deținătorul celui mai amplu set de simboluri din

întreaga operă a lui Mihail Diaconescu. O vastă rețea de simboluri comunicante străbate ca un păienjeniș întreaga structură a romanului. Sunt paragrafe de un superlativ rafinament intelectual, atent construite epic, în care acestea se suprapun, se înmănunchează și se completează pentru a potența un anume efect artistic. Voi analiza aici doar câteva. Ele evidențiază puternic subtilitățile artei epice practicate de Mihail Diaconescu.

Logosul este simbolul tutelar care unește și susține întreaga acțiune a romanului. Ca un veritabil fir al Ariadnei, el conduce lectorul de la un eveniment la celălalt, conferind romanului greutate, putere de atracție și valoare, dar și o anumită rotunjime. Mai simplu spus, îl împlinește.

Logosul este prezent sub trei forme: **logosul scris**, **logosul rostit** și **logosul gândit**.

O ilustrare a **logosului gândit** o găsim în meditația gravă pe care o trăiește Felix în timp ce fuge încotro îl duc ochii, după cearta și bătaia cu Eudoxiu. Felix este marcat de cele întâmplate și cu toate acestea nu renunță la propriile convingeri, pe care, de altfel, și le apărase, cu ceva timp în urmă, cu pumnii. El este convins că fericirea nu se obține doar prin puterea de judecată, fără bucuriile cărnii. Ea, fericirea, se obține printr-o simbioză între plăcerile minții și ale trupului. Între carne și suflet neexistând o ruptură, fericirea se poate obține tocmai prin întrepătrunderea lor.

Acest **logos gândit**, respectiv această zbatere lăuntrică și dureroasă căutare de sine ne este prezentată magistral: „*Încăpățânarea lui Eudoxius de a pretinde că omul poate fi fericit doar ca urmare a puterii de judecată, îndepărtând bucuriile cărnii, i se înfățișă drept o prostie găunoasă, rostită cu patimă. De fapt, plăcerile minții și ale trupului se întregesc și se adâncesc unele pe altele. Demnitatea, plăcerea și judecata înaltă sunt tot atât de trebuitoare omului ca apa și aerul. Între bucuriile cărnii și ale sufletului nu se află o prăpastie, o stare de neîmpăcat. Fericirea, eudaimonia, este tocmai întrepătrunderea lor. Prin tot ceea ce înfăptuiesc, oamenii încearcă să scape de suferință și teamă. O dată atins acest țel, furtuna minții se potolește, fericirea trupească și sufletească se împlinesc în liniște. Tot Epicur spune că tocmai plăcerile sunt rădăcinile binelui, adăugând însă îndată că binele nu înseamnă câtuși de puțin doar bucuriile cărnii. Orice plăcere a cărnii, ca să poată fi socotită așa și nu altfel, aduce după sine plăcerile sufletului, care stau mereu într-o legătură de nezdruccinat cu puterea de judecată*”².

Pentru **logosul vorbit** este caracterizantă *Cuvântarea lui Dionysius* în Biblioteca Palatului

Sacru al Patriarhiei Ecumenice de la Constantinople. Tânărul îi uimește pe toți învățații momentului cu erudiția și cu avansatele lui cercetări despre depărtare și timp.

Relevante pentru **logosul scris** sunt scrisorile pe care Dionysius le trimite bunului magistru Petru, pe drumul de întoarcere de la Constantinople spre Tomis, în care îi comunică meditațiile ce au ca temă principală timpul. Astfel, logosul gândit se transformă în logos scris: „*Carissime mi magister, va trebui să-mi supun timpul. Cum? Încă nu știu. Cred că nu greșesc dacă spun că aceasta va fi cea mai însemnată dintre izbânzile mele de acum încolo (...). Ceea ce este vecinic, aeternitas, se află în timp, dar mai ales dincolo de timp. De la Platon, Plotin și Fericitul Augustin știm că din vecinicia încremenită izvorăște totuși o anume mișcare, o anume prefacere, așa cum din piatră țâșnește firul de apă repede prefăcut în pârâu. Poate că desfășurarea aceasta este chiar sufletul vecinicii. Mărturisită de timp, vecinicia se prefăce în aion, adică în aevum. Aevum este însă istorie, adică o prefacere a vecinicului în clipe, zile și secole pline de întâmplări minunate. Prefacerea aceasta este trăită de oameni și de firea întreagă. De aici se vede că în om sălășluiesc puterile vecinicii*”³.

Erosul și amorul sunt alte simboluri prezente în roman. Iubirea este evidențiată sub cele două forme ale sale: iubirea pură, iubirea care înalță sufletul, iubirea ce stă la baza vieții, iubirea ca principiu al armoniei cosmice și umane și iubirea ca patimă, iubirea ca act fizic copleșitor, ca trăire senzuală plină de exaltare.

Iată cum explică eminentul savant comparatist Valeriu Filimon cele două forme pe care le ia iubirea în romanul *Depărtarea și timpul*: „*Erosul este o idee prototipală, un principiu al armoniei cosmice și umane. Erosul cosmogen dă lumii ordine, evoluție și frumusețe maiestuoasă. Amorul este trăirea senzuală a Erosului. Păcatul originar, pare să susțină autorul, e trecerea de la principiu la trăire. Locul Erosului Edenic îl ia Amorul ca trăire a Erosului. Amorul ca atracție erotică este explicat de Gaston Bachelard prin relațiile Animus – Anima și Anima – Animus atracția prioritară putând fi Anima sau Animus*” („Poetica reveriei”)⁴.

Erosul spiritualizat este reprezentat în roman prin cuplul Dionysius – Marta, iar Amorul impudic, carnal și devastator, prin cuplul Felix – Faustina Valeria. Dionysius se îndrăgostește de Marta, fiica tiranului Herakleones cel Bătrân Parthenopolitanul.

Dionysius îi explică magistrului său ce înseamnă pentru el Erosul, descoperind, totodată, relația eros-agape: „*Agathon zice că eros ne scapă de pornirile sălbătice din noi, deschizând drum blândeții pline de gingășie. Eros ne dă bunătațe și înlătură orice răutate. El e darnic și bun. El stârnește admirația înțelepților și a puterilor mai presus de fire. El e izvorul dorinței de bine. Prin amor mă descopăr, mă cunosc pe mine însumi și mă fac cunoscut altora. Prin amor și caritas sunt eu însumi cu adevărat, stăpân pe puterile mele, pe vrerile mele, pe dorințele mele*”⁵.

După cum se observă din cele spuse de Dionysius, iubirea ne face mai buni, mai demni, mai puternici, ne înalță, fiind o scară spre înălțimile spiritului. Evoluția noastră spirituală pare imposibilă, sortită eșecului fără principiu iubirii.

La polul opus, în contrabalans, stă pasiunea animalică și brutală ce afundă protagoniștii în infernul patimilor, fiind reprezentată simbolic de relația vinovată și exaltată dintre Felix și